Trauman kokeneen kohtaaminen

TRAKON hanke

Euroopan unionin osarahoittama

SeAMK
SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TRAKON
Trauman kokeneen kohtaaminen

Traumainformoidun työotteen soveltaminen ammattityössä

Työpaja 1

CC Kati Sarvela

Iloajatoivoa.fi iloajatoivoa@gmail.com

CC Kati Sarvela ja Päivi Kousa

Systeeminen organisaatiokulttuurin muutos alkaa jokaisen ihmisen sisältä

- Traumainformoitu järjestelmä on malli, joka kannustaa kaikkia organisaation osapuolia ottamaan käyttöönsä koko järjestelmän.
- Uudenlaisiin organisaatioihin siirtyminen vaatii siihen osallistuvilta perustavanlaatuista muutosta.
- Muutos ei tapahdu ensisijaisesti käytäntöjen ja strategioiden sisällä, vaan ennen kaikkea siinä toimivien henkilöiden sisällä.
- Koko järjestelmän kattavan mallin käyttöönotto on käytännönläheistä, mutta sen varmistaminen että se omaksutaan, on haastavaa ihmisen psyyken dynaamisen luonteen vuoksi.

MONITORING THE IMPLEMENTATION OF TRAUMA-INFORMED CARE, STEVEN ANTHONY THIRKLE (2021)

RUOHONJUURITASON TOIMIJOIDEN ELETYISTÄ KOKEMUKSISTA NOUSEVAN TIEDON ARVOSTUS

Traumainformoidut periaatteet ja mallit

- Rakentuvat kulttuurisensitiivisesti, ottaen huomioon kunkin paikkakunnan ja maan olosuhteet, historialliset taakat, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan.
- Ihmislähtöisyys: Mallit luodaan yhdessä tuettavien ja ruohonjuuritason toimijoiden kanssa.
- Malleissa voidaan kuitenkin hyödyntää muiden toimijoiden malleja
- Lähtökohtina ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Millainen on hyvä traumainformoitu malli?

- Helposti ymmärrettävä sekä henkilökunnalle että tuettaville.
- Muunneltavissa kyseisen yksikön tarpeisiin.
- Korostaa organisaation jäsenten voimaannuttamista ja palvelujen integraatiota.
- Painottaa järjestelmän luovaa ja innovatiivista kehittämistä ja muuntamista niin, että se palvelee jäseniään parhaimmalla mahdollisella tavalla.

SAMHSA:N 6 PERIAATETTA TRAUMAINFORMOIDUSSA LÄHESTYMISTAVASSA

1 TURVA

2 LUOTTAMUS JA LÄPINÄKYVYYS

3 VERTAISTUKI

4 KUMPPANUUS JA YHTEISTOIMINTA

5 VOIMAVARALÄHTÖISYYS, OMA ÄÄNI JA VALINNAN MAHDOLLISUUDET

6 KULTTUURI-, SUKUPUOLI JA HISTORIA-SENSITIIVISYYS

iloa Ja toivoa
Kati Sarvela

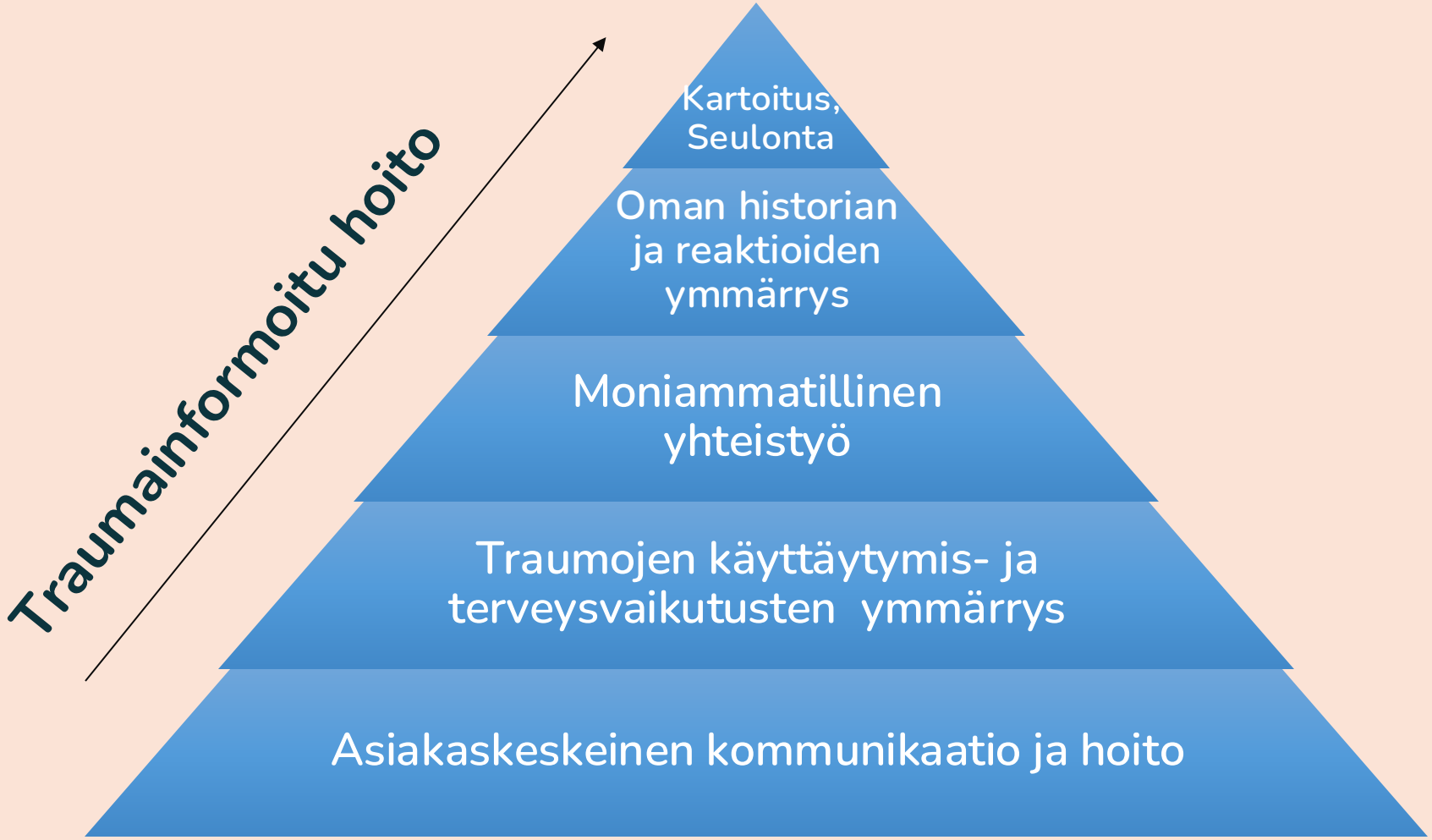
Practical Guide for Implementing a Trauma-Informed Approach

Substance Abuse and Mental Health Services Administration: Practical Guide for Implementing a Trauma-Informed Approach. SAMHSA Publication No. PEP23-06-05-005. Rockville, MD: National Mental Health and Substance Use Policy Laboratory. Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2023.

Sheela Rajan malli terveydenhuoltoon: TI toimintakulttuuri

Raja, Sheela, et al. "Trauma informed care in medicine: current knowledge and future research directions." *Family & community health* 38.3 (2015): 216-226.

Traumainformoitu positiivinen pedakogiikka (TIPP)

Biokratia

Leikki
Luovuus
Ilo

Korjaavien kokemusten kulttuuri

Vakauttava ympäristö
Ihmisoikeudet

Väkivallaton vuorovaikutus

Toivo

Myötätunto

Turva

Traumatietoisuus
Väkivaltatietoisuus

Itsemyötätunto
Tietoinen läsnäolo

Kehoturva
Kehotietoisuus

Tunnetaidot
Mentalisaatio -taidot

Kulttuurinen nöyryys
Itsekasvatus

Sydänyhteys

© Kati Sarvela ja Minna Katajamäki 2024

Organisaatiot biokratioina

CC PÄIVI KOUSA JA KATI SARVELA

Elävät systeemit eivät ole metafora siitä, kuinka ihmissysteemit toimivat. Sen sijaan näin vain on.

Pascale, Miellemann and Gioja Surfing the Edge of Chaos: The Laws of Nature and the New Laws of Business

TIETOINEN

BIOKRATIAT

Organisaatio elävänä organismina, itsejohtajuus, eheys, evolutionaarinen tarkoitus

Yhteisöt perheinä, valtaannuttaminen toimijoiksi, voimavaralähtöisyys, yhteinen arvopohja

HYVINVOINTI

Konemaiset organisaatiot, kilpailu, hyötyminen, meritokratia, esineellistäminen

TIEDOSTAMATON

Konformistiset yhteisöt hierakioineen, armeja, kirkko, hallitus

Ihminen on ihmiselle susi: katujengit, mafia, sotilasdiktatuurit

PAHOINVOINTI

Walter Cannon (1939)

Frédéric Laloux (2014)

Sandra Bloom (2023)

Daniel Siegel (2020)

Terapeuttinen läsnäolo ja kohtaaminen

Maadoittuuminen

- Ankkuroituneena maahan, irti omista teorioista, ahdistuksista, huolista

Sydämen avautuminen

- Sydänaivot, sydämen tasolla avautuminen

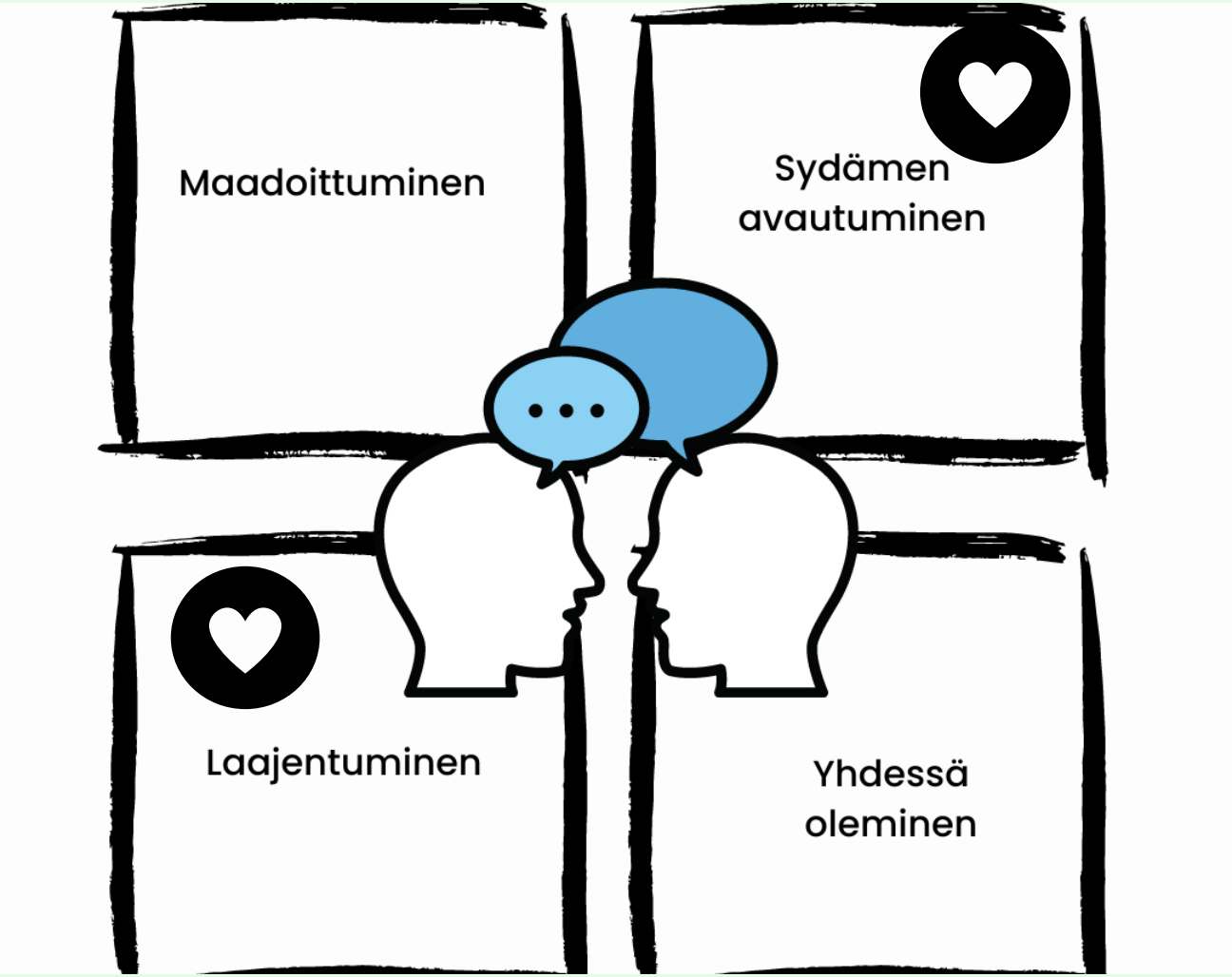
Sydämen tasolla tapahtuva laajeneminen

- Johtaa kokemukseen, jossa tietoisuus laajenee

Yhdessä oleminen

- Yhteinen kokemus, jossa kaikki kokemuksen tasot mukana, kognitiivinen, kehollinen, aistillinen, tunnetaso

Geller ja Greenberg (2012)

Sydänyhteys = Sydämen avautuminen ja laajentuminen

©Minna Kuvajainen,
LAB, 5 op -koulutus

Toiminta ja teot,
joiden pohjana ovat hoiva, myötä-tuntoinen asenne, kanssasäätely, asiakkaan ja työntekijän äänen ja tarinan kuuleminen, osallisuus ja kulttuurinen ymmärrys.

TURVALLISUUTTA VAHVISTAVAT RAKENTEET

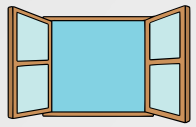
ACE- ja PCE-tietoisuus ja Väkivaltatietoisuus

Turvan tunteen anatomia ja fysiologia

Sovelletaan malleja maailmalta oman traumainfomroidun yhteisön luomiseen

Jatkuva kehittyvä tietoinen prosessi, jossa organisaation kaikki tasot mukana

Ammatillinen itsetuntemus

TURVALLISUUTTA VAHVISTAVAT RAKENTEET

Talon rakenne

HUONE 1

- PACE – tietoisuus

= ACE + PCE –tietoisuus

(tietoisuus lapsuuden haitallisiin ja positiivisiin kokemuksiin liittyvästä tutkimusperinteestä)

- Väkivaltatietoisuus

= tiedostetaan, että on tavallisin traumatisoitumista selittävä tekijä

Huone 2

- Turvan biologia ja fysiologia
- Polyvagaaliteoria
  - Turva – vatsanpuoleinen vagus
  - ”Pakene tai taistele” - sympaattinen hermosto
  - ”Miellytä tai matele” – selänpuoleinen vagushermo
- Vireystilaikkuna

Huone 3 ja tukipilarit

HUONE 3 : Mallit

- Sovelletaan tietoa hyödyntäen malleja traumainformoidun työyhteisön luomiseksi
- Turva integroidaan kaikille tasoille
- SAMHSAn mallista pisin näyttö

Tukipilarit

- Terveet rakenteet:
- Tunnistetaan rakenteellinen väkivalta ja traumatogeeniset eli traumaa tuottavat yhteisölliset käytännöt

Perusta ja katto

Ammatillinen itsetuntemus

- Oman elämäntarinan riittävä tunteminen. Tietoisuus-, tunnetaidot, myötätuntotaidot, itsemyötätunto

Toiminta ja teot

- Toiminta ja teot, joiden pohjana ovat hoiva, myötätuntoinen asenne, kanssasäätely, asiakkaan ja työntekijän äänen ja tarinan kuuleminen
- osallisuus ja kulttuurinen ymmärrys
- [kulttuurinen nöyryys]

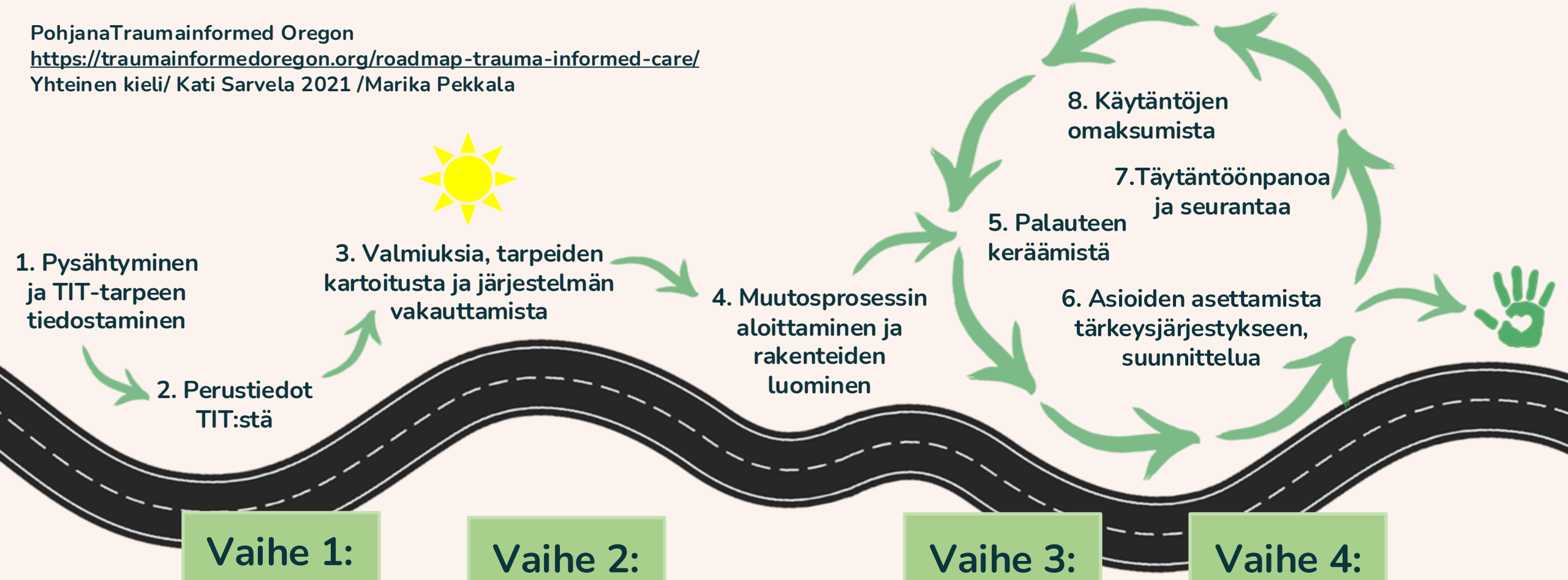
Millaisia ovat traumainformoidut ja traumaan reagoivat organisaatiot?

National trauma training programme of Scotland, A Roadmap for Creating Trauma-Informed and Responsive Change

1. **Luodaan organisaatiokulttuuri**, joka tunnistaa trauman vaikutukset ja tunnistaa traumainformoidun työtavan tapana toimia kaikissa käytännöissä.
2. **Johtajuus**, joka ymmärtää, ajaa ja inspiroi informoitua muutosta ja mallintaa sen keskeisiä periaatteita.
3. **Henkilökunta**, jonka hyvinvointia arvostetaan ja sitä priorisoidaan.
4. **Palautesilmuka**t ihmisiltä, jotka käyttävät palveluita, työskentelevät niissä tai ovat muuten sidoksissa ko. organisaatioihin.
5. **Vallan jakaminen** rutiinisti ja tarkoituksellisesti ihmisten kanssa, joilla on elettyjä kokemuksia ko. asiasta: toimita ihmis- ja tarvelähtöistä – ei järjestelmälähtöistä.
6. **Henkilökunnan tietotaito** – Sillä oltava luottamus ja kyky vastata traumatisoituneitten ihmisten tarpeiseen työtehtävänsä mukaisesti.
7. **Organisaatiokäytännöt ja strategiat** heijastavat trauman yleisyyden ja olemuksen ymmärrystä. Tärkeä juuruttaaa käytännöt pysyväksi osaksi koko organisaatiota.
8. **Budjetti**, jossa huomioidaan se, että henkilöstöllä on käytössä riittävät resurssit.
9. **Turva, valinnanmahdollisuudet, luottamus ja voimavaralähtöisyys** on kaikessa toiminnassa mukana – ensi kontaktista muihin vuorovaikutussuhteisiin, yhteistyökumppaneiden toiminnassa, fyysisessä ympäristössä.

CC Kati Sarvela

PohjanaTraumainformed Oregon
https://traumainformedoregon.org/roadmap-trauma-informed-care/
Yhteinen kieli/ Kati Sarvela 2021 /Marika Pekkala

Vaihe 1:
Trauman tiedostava

Vaihe 2:
Trauma-sensitiivinen

Vaihe 3:
Traumaan reagoiva

Vaihe 4:
Trauma-informoitu

iloa ja toivoa

Pelkonen 2022